

Jędrzejewo_1
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	czarnkowsko-trzcianecki	
Gmina	Czarnków	
Miejscowość	Jędrzejewo	

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	07.08.2013 r.	Miejsce wykonania	dom informatora
Czas trwania	01:11:05	Forma i wielkość	MP3
Przeprowadzający	Ł. S.	Komentarz	

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
051_CZA_JE	K	ur. 1947 r.		

Informacje etnograficzne	
Tematyka	Pozyskane informacje (ew. cytaty)
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	Przed wojną to po niemiecku była nazwa. (nie pamięta)
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstw)	<p>Jest Jesionowo, to należy do Jędrzejewa. Książnica też należy. Za Jesionowem są Plany.</p> <p><i>A Piaski? Bo widziałem przystanek autobusowy Jędrzejewo Piaski?</i></p> <p>Tak, tu przy głównej zupełnie ulicy jadącej z Gajewa, to już są Piaski, ja jestem pierwszy numer Piaski. Tam dalej jadąc na Wieleń jest Kaźmierówka, a spod mojego domu jest droga na Pomorską Wolę.</p>
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	Brak informacji
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głazów narzutowych)	Brak informacji
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe	
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	Brak informacji

Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne

1.	św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)	<p>My robimy co roku jako sołectwo andrzejki na sali, to są różne wróżby, piosenki, na temat Andrzeja, na temat powstania andrzejek. Tak, że andrzejki są obchodzone co roku.</p> <p><i>A czy kiedyś też były obchodzone?</i></p> <p>Myślę, że wcześniej nie bardzo, bo to po pierwsze z kosztami związane, bo to wszystko trzeba przygotować.</p>
2.	św. Marcina/11 listopada	<p>Nie, tylko jest kawa na przykład i te rogalce marcińskie. Ale tak, żeby coś związane z tym było i się robiło, to nie.</p>
3.	Adwent	<p>No to na roraty chodzą, ale teraz to już bardzo mało. Coś się z tą wiarą zrobiło, teraz mało osób chodzi.</p>
4.	św. Mikołaja (Mikołajki)	<p>To dla dzieci tylko. To w przedszkolu i na sali robimy. Jest Mikołaj przebrany, rozdaje paczki, są różne wierszyki tak, że to robimy.</p>
5.	Wigilia	<p><i>Czy do dzieci przychodzi Mikołaj czy Gwiazdor?</i></p> <p>No tak się mówi, że Gwiazdor przyjdzie, więc Gwiazdor. Ale to do prywatnych domów, tam jest zamawiany, przychodzi, jak ktoś niegrzeczny, to jeszcze dostanie.</p> <p><i>A jakie potrawy są tutaj na Wigilię?</i></p> <p>Makaron z makiem, to znaczy kluski z makiem tak się nazywają. Ryba to już wiadomo, karp szczególnie. Śledzik, ziemniaki gotujemy i do tego śledzik ze śmietaną i cebulką. Zupa z kapusty i suszonych grzybów być musi, pierogi muszą być. Zawsze się staramy żeby to było tych 12 potraw.</p> <p><i>A choinka jak długo stoi?</i></p> <p>Wszystko zależy – jak się żywą ma, to szybciej się ściąga. Ale do Trzech Króli musi stać. Chyba że kolęda się przedłuży, to choinkę trzyma się do kolędy, do wizyty księdza.</p> <p><i>A na pasterkę się chodzi?</i></p> <p>Tak, tak.</p>
6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	<p>Pierwszy dzień to jest zawsze powiedziane, że to jest rodzinie. A na drugi to się wychodzi gdzieś tam, na zaproszenie. Do rodziny, do sąsiadów, czy gdziekolwiek, to na drugi dzień są takie odwiedziny. Ale na pierwszy to jest rodzinie i w domu.</p>

7.	Sylwester/Nowy Rok	Kiedys ten sylwester to był raczej w domu. Po pierwsze, nie było tyle samochodów, z punktu widzenia wiejskiego, żeby gdzieś pojechać, czy coś. To robili prywatki po domach, to młodzi głównie.
8.	Trzech Króli	To znaczy obchodziło się tak, że kiedyś chodzili właśnie ci królowie, tak od domu do domu chodzili, to tam się im rzucało jakieś datki, czy coś. A teraz już coś nie za bardzo chodzą.
9.	Kolędnicy	<i>A kolędnicy chodzili?</i> No właśnie to są ci kolędnicy, co na Trzech Króli chodzili. Teraz dalej chodzą, ale jest rzadko. Nie wiem, młodzież taka też wygodna się robi i nie za bardzo się angażuje.
10.	MB Gromniczej	Święcenie gromnic w kościele tylko. Im częściej ta gromnica jest poświęcona, tym większą ma moc.
11.	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	Brak informacji.
12.	Topienie Marzanny	Topią, co roku. I w szkole, i w przedszkolu.
13.	Środa Popielcowa	Tylko w kościele, posypywanie głów popiołem.
14.	Śródpoście	To był ścisły post kiedyś tak, że żadnych zabaw, hulank. I kiedyś to przez cały post pościli - i jakościowo, i ilościowo, a dzisiaj to tylko piątki i Środa Popielcowa.
15.	Niedziela Palmowa	Szkoła robi palmy, to znaczy dzieci w szkole. Przynoszą te palmy, one są nagradzane, która największa, najładniejsza. To w szkole i potem do kościoła się idzie na poświęcenie palm. <i>Czyli palmy są częściej robione niż kupowane? Z czego się robi?</i> No można kupić, ale u nas to nie, ludzie się raczej starają, żeby były robione. No bazie, szparagus, tam przybiera się takimi. A w szkole robią też takie większe, to się właściwie tym zajmuje katecheta. Jak kiedyś mojej córce zrobiłam taką palmę, to 2,5 metra miała. Sąsiad mi wyciął taki długi, długi kij z leszczyny prosty i się przybiera taki. To córka od samej pierwszej klasy jest przodownicą.
16.	Triduum Paschalne	Na Wielki Piątek ubiera się grób – to katecheta z ministrantami robi. Straż przy grobie jest, ale to Ochotnicza Straż Pożarna

		robi w mundurach i harcerki. I w niedzielę jest rano procesja, wokół kościoła niosą różaniec harcerki i niosą figurkę.
17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	<p>Chodzą ze święconką, ale to dzieci przeważnie, bo to wtedy jest dużo pracy w domu. Dzieci i młodzież.</p> <p><i>A co się wkłada do koszyka?</i></p> <p>Jajko, chrzan sól, babka musi być. Chleb, kielbaska, szynka.</p> <p><i>A jak wygląda lub wyglądało śniadanie w niedzielę w Pani domu?</i></p> <p>Najpierw była święconka, postawiona na stół. Najpierw był podział, oczywiście modlitwa przed święconką. My jeszcze składaliśmy sobie życzenia. Jajkiem się dzieli, a potem już te potrawy świąteczne, tam bigos, kielbaska, ciasta.</p>
18.	Poniedziałek Wielkanocny	Teraz przestali się łać, ale kiedyś to był horror. To były węże, to były wiadra, to było naprawdę wszystko. Teraz to nie wiem, może zimno jest na tę Wielkanoc teraz. Teraz to kulturalnie jest.
19.	Zielone Świątki	Przystraja się domy brzoškami. No msza, normalnie święto, nie.
20.	Boże Ciało	<p>To jest procesja, wyznaczona trasa jest, cztery ołtarze. Stała jest trasa i stałe są ołtarze, bo nie każdemu chce się angażować. I po kolei każda Ewangelia przy każdym ołtarzu.</p> <p><i>Dużo osób chodzi na procesję?</i></p> <p>Bardzo dużo. Uroczyście, dziewczynki sypią kwiatki i sztandary idą. Harcerze niosą różaniec, sztandary idą pierwsze, później idzie jeszcze obraz, który jest niesiony przez cztery panie.</p> <p><i>Jaki obraz?</i></p> <p>Matki Boskiej Różańcowej. I później strażaki prowadzą księdza pod baldachimem.</p> <p><i>A czy jest zwyczaj zrywania gałązek z ołtarzy?</i></p> <p>Tak, zrywają brzożki.</p>
21.	św. Jana	Na świętego Jana są robione wianuszki do poświęcenia. I te wianuszki są zawieszane w domach, które mają chronić od kataklizmów.
22.	MB Zielnej	Są robione bukiety ze zbóż. Zboża, zioła i warzywa. To muszą

		być zboża z czterech zbóż, zioła raczej te lecznicze są, krwawnik, takie polne, warzywa też, marchewka na przykład jest, jabłuszko.
23.	MB Siewnej	To też zboża do poświęcenia, w kościele.
24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	Msza jest, ale nie w kościele, tylko na cmentarzu - ksiądz jedzie do Zielonowa na cmentarz, tam jest msza odprowadzana. I na wieczór jeszcze jest różaniec o godzinie 18, zbieramy się na różaniec. I każdy o grób tam dba, stroiki porobione, bukiety, znicze.
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	Majówki są odprowadzane co roku, w kościele są nabożeństwa, litanie odprowadzane są.
Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe		
1.	Narodziny i chrzest	Czerwone wstążki się zakłada, żeby nie uroczyć. W samochodzie też, jak się kupuje samochód, to się zakłada czerwoną wstążeczkę, albo coś tam czerwonego. U dziecka to samo, we wózku przypięta. Kiedyś się też mówiło, żeby w ciągu miesiąca od urodzenia koniecznie ochrzcić dziecko, ale dzisiaj, to każdy jak chce.
2.	Ślub i wesele	Polter jest, kiedyś dzień przed weselem, teraz większość robi tydzień przed. A to jeszcze zależy, ile kto postawi na polterze – jak za mało da, to dostanie tyle szkła, że musi się wyrobić z tego. <i>Bramki się robi na weselach?</i> Bramki, tak, oo, robi się. Młodzież tylko czyha i za chwilę ciach, bramka i jest tam parę groszy, cukierki.
3.	Śmierć i pogrzeb	Kiedyś to było tak, że w domu był różaniec za zmarłego, a teraz jest już wszystko w kaplicy. Przed pogrzebem jeszcze jest msza. Jest bardzo różnie przyjęte, w zależności od zamożności, nie wiem, jednych się przyjmie do kościoła z trumną, innym się powie że nie, tylko w kaplicy. <i>Czy jest osoba, która prowadzi śpiewy z okazji pogrzebu?</i> Tak, jest pani, dwie nawet, ale mamy takie piękne pieśni tutaj. Takich pieśni jak u nas, no teraz już też nowe weszły, ale takich jak u nas, to nie ma w okolicy. (<i>śpiewa pieśń „Tam ja mam pałac”</i>) Jeszcze inne mamy i śpiewamy całe tak, że godzinę jest

		za mało.
4.	Inne zjawiska	Brak informacji.
	Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa	Brak informacji.
	Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy	Raczej w tej chwili to nie. Tą zupę z kiszanej kapusty i suszonych grzybów, to z domu się wyniosło [wigilijna]. Kiedyś jeszcze robili taką kutię, ale ja tego nie robię. I zupę rybną jeszcze też robili na wigilię, ale ja nie robię, bo tego nie chcą jeść u mnie.
III. Tradycje rękodzielnicze		
	Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych	Raczej sztuką ludową nikt. Jest taka pani, co szydełkuje, robi i łąbędzie i aniołki robi na szydełku. M. Sz., to ona na szydełku wszystko robi.
IV. Przejawy religijności tradycyjnej		
1.	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	Nie, u nas kapliczek nie ma, tylko krzyże przydrożne. Koło kościoła jest jeden i do Jesionowa, jak się jedzie też jest. <i>A te krzyże powstały z jakiejś okazji szczególnej?</i> Trudno powiedzieć, bo to przedwojenne krzyże jeszcze są.
2.	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	Brak informacji.
3.	Święte figury, obrazy, rzeźby	Nie, figurek też u nas nie ma żadnych.
4.	Miejsca kultu religijnego	Brak informacji.
5.	Lokalne tradycje pielgrzymowania	My dołączamy zawsze do Trzcianki jak jest do Częstochowy na przykład. Do Skrzetusza jak jest piesza pielgrzymka to też.
6.	Lokalne odpusty	U nas jest odpust w pierwszą niedzielę października.

V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie

1.	Dożynki	Z dziećmi robimy obrzędy dożynkowe, mam cały scenariusz. Robimy wieniec i z tym wieńcem wchodzimy do kościoła, msza jest, potem przed salą wiejską robimy dożynki, wieńce gospodarze niosą. Co roku są wiejskie dożynki, a z trzy lata temu zdarzyły się gminne dożynki tutaj.
2.	Dni gminy/wsi	Brak informacji.
3.	Lokalne festyny	Brak informacji.
4.	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	Jest stowarzyszenie „Nasze Jędrzejewo” i oni teraz zaniechali, ale zorganizowali ze dwa razy taki festyn „Jędrzejada”, ale to było tylko takie tam, kiełbaski na ognisku, kawa, herbata.